

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1919, kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående befrielse delvis för vissa tjänstemän i riksbanken från betalningsskyldighet för uppkomna kassabrister.

Med skrivelse den 6 nästlidna februari hava fullmäktige i riksbanken till bankoutskottet överlämnat tre skrivelser, angående befrielse från betalningsskyldighet för uppkomna kassabrister, nämligen från tjänstemannen i första graden vid huvudkontoret P. Lilliehorn, tjänstemannen i registrators- och bokhållargraden vid avdelningskontoret i Karlstad A. J. Roth samt tjänstemannen i samma grad vid avdelningskontoret i Östersund G. Österberg.

I berörda skrivelse hava fullmäktige för egen del anfört följande:

»I ett av fullmäktige den 10 januari 1918 avgivet yttrande över en av kassören *Fullmäktige.* C. H. Kark gjord framställning om ersättning för en av honom i tjänsten liden förlust å 4,500 kronor uttalade fullmäktige såsom sin mening, att det kunde verka slappande på kassörernas uppmärksamhet och ansvarskänsla i fullgörandet av deras tjänstealliganden, om förluster av nu ifrågavarande slag av bankens medel ersattes, och att man därför i regel måste ställa sig avvisande mot framställningar om sådan ersättning.

På grund av då föreliggande omständigheter tillstyrkte emellertid fullmäktige, att Kark måtte till $\frac{4}{5}$ ersättas den lidna förlusten.

Samma principiella ståndpunkt till frågan om ansvaret för av kassörerna i tjänsten lidna förluster, som av fullmäktige angavs i fallet Kark, intaga fullmäktige allt fortfarande.

Gemensamt för de nu föreliggande framställningarna är, att ingen av de sökande är ordinarie kassör, utan de hava endast omhänderhaft resp. kassor på förordnande.

Den kassa, Lilliehorn skötte, var en av växlingskassorna, och bristen däri, 5,000 kronor särdeles stor. Detta belopp är dock icke det enda, som av Lilliehorn under hans kassörförordnande förlorats. Den 3 juni 1918 uppkom nämligen en brist på kronor 318:46, som av Lilliehorn betäcktes.

För gottgörande av bristen å 5,000 kronor anmälde Lilliehorn, att han saknade

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 8 saml. 14 häft. (Nr 18—20.) 1

egna medel och att han ej heller kunde anskaffa sådana. Han erbjöd sig emellertid under hand att genom månatliga avbetalningar å 50 kronor så småningom gottgöra den uppkomna kassabristen och fullmäktige läto genom beslut av den 25 juli 1918 vid detta erbjudande tillsvidare bero. Från och med den 1 augusti 1918 har Lilliehorn den förste i varje månad avbetalat 50 kronor, så att skulden för närvarande nedbringats till 4,650 kronor.

Under sitt kassörsförordnande har Lilliehorn i missräkningspenningar uppburit kronor 177: 78.

Bristen i den av Roth omhänderhavda kassan uppgick till 900 kronor, vilka av Roth blivit ersatta.

På kassörsförordnanden under år 1918 har Roth haft en inkomst av kronor 56: 94.

För Österberg uppgår förlusten till 1,325 kronor, som han icke kunnat ersätta, utan hava fullmäktige, liksom för Lilliehorn, genom beslut av den 12 september 1918 medgivit, att Österberg tillsvidare finge genom månatliga avbetalningar nedbringa sin skuld. Österberg har sedermera från och med den 1 oktober 1918 månatligen avbetalat 25 kronor, varigenom skulden nedbragts till för närvarande 1,200 kronor.

I missräkningspenningar vid kassörsförordnande har Österberg under året uppburit kronor 244: 99.

I samtliga nu ifrågvärande fall har oaktat noggranna efterforskningar ingen upplysning om tillkomsten av bristerna kunnat vinnas.

Emellertid föreligger ingen anledning för antagandet, att någon som helst oredlighet från de sökandes sida skulle vara förhanden. I övertygelse härom samt med hänsyn såväl till att kassörsgöromålen i riksbanken under det gångna året varit synnerligen omfattande och ansträngande, varom den ständigt ökade sedelstocken bär vittne, som och den rådande, svåra dyrtiden anse sig fullmäktige kunna hemställa, att utskottet ville utverka riksdagens tillstånd till att

Fullmäktiges hemställan.

dels $\frac{4}{5}$ av Lilliehorns och Österbergs kassabrister, kronor 5,000 resp. 1,325, efterskänkas och att resterande får genom månatliga avbetalningar, som hittills, gäldas, och dels att $\frac{4}{5}$ av den förlust, Roth lidit, 900 kronor, får till honom av riksbankens medel utbetalas.»

Lilliehorn den 10 sistlidna januari dagtecknade skrift är av följande innehåll:

P. Lilliehorn's skrift.

»Vid avslutningen den 2 juli 1918 av den växlingskassa, som jag då i riksbanken omhänderhade, befanns under dagen hava uppstått en brist å 5,000 kronor.

Sedan jag förgäves sökt utröna, huru denna brist uppkommit, lär det tillkomma mig såsom ansvarig för kassan att täcka densamma.

Emellertid har jag för ändamålet ej några medel och nödgas därför söka att genom lån anskaffa sådana. Men då detta skulle, särskilt under nuvarande dyrtid, synnerligen hårt betunga min ekonomiska ställning, har jag trott, att även för mig skulle kunna påvisas så ömmande omständigheter, att, såsom förut i liknande fall ägt rum, framställning om eftergift från riksbankens sida av bristens betalning skulle kunna anses befogad.

På grund härav har jag uti skrivelse den 10 juli 1918 hos herrar fullmäktige anhållit om anstånd tillsvidare med inbetalning av det felande beloppet, för att jag skulle kunna till bankoutskottet göra framställning i angivna syfte, men har jag senare

förklarar mig villig att genom månatliga avbetalningar av 50 kronor söka gottgöra den uppkomna bristen, därvid fullmäktige enligt beslut den 25 juli 1919 låtit tillsvidare bero.

Även om härigenom beredes möjlighet att så småningom avbetala skulden förorsakas mig likväl en mycket kännbar minskning av mina inkomster, som förutom krigstids tillägg uppgå till 336: 54 kr. i månaden och således även utan avdrag knappt förslå till ett nödortfött uppehälle.

Därför vågar jag vördsamt anhålla, att utskottet måtte utverka befrielse för mig att erlægga återstående delen av ifrågakvarande skuld, ävensom rätt för mig att återbekomma av mig redan erlagda belopp för avbetalning av ifrågakvarande brist.»

Roth har i sin den 16 november 1918 dagtecknade skrift anfört följande:

»Under den tid, undertecknad sistlidna sommar tjänstgjorde såsom t. f. kassör vid Riksbankens avdelningskontor i Karlstad, utvisade kassan den 2 juli en brist av 900 kronor. A. J. Roths
skrift.

Upprepade undersökningar för utrönande av bristens orsak hava ej givit något resultat. Förfrågningar har gjorts hos personer, firmor och institutioner, som trafikerat kassan nämnda dag, om hos dem kassaöverskott uppstått, men dessa förfrågningar ha besvarats nekande. Vid den inventering av kassan, som av tjänstförrättande kassören varje dag äger rum efter expeditionstidens slut, tillses noga, att kassan stämmer, och vid dylik inventering den 1 juli och 20 juni (30 juni söndag) har anledning till anmärkning ej förekommit. Till belysande av kassarörelsen den 2 juli kan meddelas, att från dagkassan under expeditionstidens lopp utkvitterades 234,350 kronor; kassaomsättningen utgjorde: inbetalningar 1,067,488 kr. 45 öre, utbetalningar 1,217,089 kr. 26 öre.

Den tjänsteman, som uppehåller kassörsbefattningen, är skyldig ersätta vid kassarörelsen uppkommande förluster. Tjänsteman i registrators- och bokhållargraden äger vid förordnande som kassör vid härvarande riksbankskontor uppbära förutom egen lön med kassörstjänsten förenade misräkningspenningar efter 500 kr. pr år och tjänstgöringspenningar efter 1,200 kr. pr år, men avstår från egna tjänstgöringspenningar efter 1,000 kr. pr år. Den vid kassörstjänsten uppstående höjningen i avlöning utgör alltså endast cirka kr. 1: 94 pr dag, varav torde framgå, att det med kassans skötande förenade större ansvaret och den ävenledes därmed följande risken ej på något sätt täckas av den vid förordnandet ökade inkomsten.

På grund av ovan anförda omständigheter vågar jag — under framhållande tillika av att jag i saknad av kapital måst täcka bristen med upplånta medel — därför vördsammast anhålla, att bankoutskottet ville hos riksdagen föreslå, att till mig utbetalas ersättning för nämnda kassabrist med niohundra (900) kronor.»

Österbergs till fullmäktige i riksbanken ställda, den 18 september 1918 dagtecknade framställning är av följande lydelse:

»Härigenom vågar jag vördsamt hemställa, att herrar fullmäktige ville hava godheten söka utverka befrielse för mig från ersättningsskyldighet för en i härvarande riksbankskontors expeditionskassa den 2 dennes under mitt tillfälliga förordnande som kassör uppkommen förlust å kr. 1,325: —. G. Österbergs
skrift.

Såsom stöd för min anhållan tillåter jag mig vördsamt anföra, *dels* att kassagöromålen vid kontoret nämnda dag voro exceptionellt omfattande — på grund av extra kassadagar för regementena m. m. —, *dels* att genom vid kontoret inträffade dödsfall och sjukdomsfall personalen var så decimerad, att åt kassören så gott som ingen uppräkningshjälp kunde lämnas, varför det var svårt att kunna behärska arbetet vid kassan. Som ännu en förmildrande omständighet vågar jag återropa, att jag endast på grund av tillfälligt förordnande skötte kassörsbefattningen och givetvis icke besitter den vana vid kassans handhavande som en ordinarie kassör blivit i tillfälle att tillägna sig. Det bortkomna beloppet har trots de noggrannaste efterforskningar icke kunnat tillrättaskaffas.»

Utskottet.

Enligt utskottets mening lärer man endast i undantagsfall, då särskilt vägande skäl äro för handen, böra skänka understöd åt framställningar av ifrågavarande slag. Det må här särskilt erinras, såsom också fullmäktige framhålla, att kassörsgöromålen i riksbanken under förlidet år varit synnerligen omfattande och ansträngande. Av utredningen i ärendet framgår, att ifrågavarande tjänstemän, vilka ej varit ordinarie kassörer utan endast på förordnande omhänderhaft respektive kassor, vid de angivna tillfällena haft att arbeta under ogynnsamma omständigheter. Under sådana förhållanden synes det utskottet jämväl med hänsyn till rådande dyrtid vara med billighet överensstämmande, att de till någon del ersättas den förlust, som de lidit; och har utskottet därvid icke haft något att erinra mot det förslag i berörda avseende, som framställt av fullmäktige.

Utskottet har icke heller något att invända mot att beträffande Lilliehorn och Österberg återstående belopp må, såsom hittills, gäldas genom månatliga avbetalningar.

Därest Lilliehorn och Österberg sålunda till viss del befrias från betalningsskyldighet, torde det vara lämpligt att i sammanhang därmed ifrågavarande belopp avskrivas ur räkenskaperna.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva

a) *dels* att av de kassabrister, som för tjänstemannen i första graden vid huvudkontoret P. Lilliehorn och tjänstemannen i registrators- och bokhållargraden vid kontoret i Östersund G. Österberg vid ifrågavarande tillfällen uppkommit, å respektive 5,000 kronor och 1,325 kronor, må efterskänkas fyra femtedelar eller således för Lilliehorn 4,000 kronor och för Österberg 1,060 kronor, *dels* ock att återstående belopp må såsom hittills gäldas genom månatliga avbetalningar;

b) att ifrågavarande belopp å resp. 4,000 kronor och 1,060 kronor må ur riksbankens räkenskaper avskrivas, och

c) att till tjänstemannen i registrators- och bokhållargraden vid kontoret i Karlstad A. J. Roth må av riksbankens medel utbetalas fyra femtedelar av den förlust å 900 kronor, som han vid ifrågavarande tillfälle lidit, eller således ett belopp av 720 kronor.

Stockholm den 6 mars 1919.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Gustafsson, Neiglick*, friherre
Langenskiöld, Roos, Hedenström, Modig och *Lindgren* samt
av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Bogren, Borg,*
Jonsson i Gumboda, *Lindvall, Bäcklund* och *Hagman*.
